

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES PAGRINDU UAB „COSMOWAY“ DARBO SKELBIME TYRIMO

2023 m. liepos 13 d. Nr. (23)SN-76)SP-55

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau vadinama ir Tarnyba) 2023 m. gegužės 4 d. gautas pareiškėjos *duomenys neskelbtini* (toliau vadinama ir – Pareiškėja) 2022 m. gegužės 4 d. skundas dėl galimos diskriminacijos lyties pagrindu UAB „Cosmoway“ (toliau vadinama – Įmonė) darbo skelbime dėl darbuotojos gamyboje pareigų (toliau vadinama ir – Darbo skelbimas). Socialiniame tinkle „Facebook“ skelbtame Darbo skelbime nurodyta „darbas moterims“ ir įrašyta, kad Įmonė ieško darbuotojos.

2023 m. gegužės 11 d., vadovaujantis Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 25 straipsnio nuostatomis, kreiptasi į Pareiškėją, prašant patikslinti skundą ir nurodyti: ar, siųsdama skelbimą, Pareiškėja pageidauja, kad tyrimas būtų atliktas tik dėl skelbime nurodytų aplinkybių; ar Pareiškėja siekia, kad būtų įvertinta ir galima diskriminacija įsidarbinant; jeigu Pareiškėja siekia, kad būtų įvertinta ir individuali situacija, prašyta atsakyti, ar Ji kandidatavo (ketino kandidatuoti į pareigas, kurios nurodytos skunde nurodytame darbo skelbime; jeigu taip, prašyta aprašyti kuo daugiau aplinkybes; taip pat klausta, ar, Pareiškėjos žiniomis, į skelbime nurodytas pareigas darbuotojos /-o vis dar ieškoma?

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, lygių galimybių kontrolierė 2023 m. gegužės 22 d. raštu Nr. (23)SN-76)S-232 kreipėsi į skelbimą paskelbusios įdarbinimo agentūros UAB „Izotop“ (toliau – Agentūra) vadovą (-ę) ir paprašė motyvuotai atsakyti: kas ir kieno nurodymu parengė ir išplatino Darbo skelbimą; kur buvo publikuojamas Darbo skelbimas, kokioje (kokiose) interneto svetainėje (svetainėse); ar Darbo skelbime buvo nurodyta, kad ieškoma darbuotojos ir kad tai darbas moterims? Jei taip, prašyta

paiškinti, dėl kokių priežasčių, motyvų ir kieno sprendimu (nurodymu) minėtos pareigos buvo siūlomos tik moterims; ar realiai kandidatams (-ėms) sudaromos lygios galimybės nepaisant lyties dirbti Įmonėje; jeigu taip, prašyta pagrįsti savo atsakymą; prašyta nurodyti, kokios lyties asmenys kandidatavo į minėtas pareigas; ar į minėtas pareigas yra priimtas (-a) darbuotojas (-a) (jei taip – kokia šio asmens lytis).

Taip pat prašyta pateikti ir kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2023 m. gegužės 25 d. Tarnyboje gautas Agentūros atsakymas į paklausimą (toliau – Atsakymas). Atsakyme aiškinama:

- „1. Skelbimai dėl darbuotojų paieškos yra parengti ir išplatinti įmonės direktoriaus <...>.
2. Visi darbuotojų paieškos skelbimai buvo publikuojami socialiniame tinkle „Facebook“.
3. Keletas skelbimų buvo patalpinta socialiniame tinkle „Facebook“ su nurodyta fraze „darbas moterims“. UAB „Izotop“ yra įdarbinimo agentūra, kuri ieško darbuotojų pagal įmonių, su kuriomis bendradarbiaujama prašymus. Šiuose skelbimuose buvo ieškoma darbuotojų kosmetikos ir grožio produktų gamybos įmonei. Frazė „darbas moterims“ buvo nurodyta dėl keleto priežasčių. Nurodytas darbas labiau tinkantis moterims, nes dirbama su kosmetikos ir grožio produktais. Kitas argumentas, per ilgalaikę darbo patirtį, moterys yra labiau atidesnės, kruopštesnės, greičiau geba atlikti tas pačias, nuolat pasikartojančias operacijas. Pagal darbuotojų įdarbinimo statistiką, dauguma pagal nurodyto darbo specifiką kandidatuojančių asmenų yra moteriškos lyties asmenys.
4. UAB „Izotop“ sudaro lygias galimybes visiems ieškantiems darbo asmenims. Įmonė pagal nurodytą darbo skelbimą yra priėmusi ir vyriškos lyties asmenų.
5. Į minėtas pareigas kandidatavo moteriškos ir vyriškos lyties asmenys.
6. Pagal nurodytą skelbimą UAB „Izotop“ yra įdarbinusi asmenų. Dauguma priimtų į darbą asmenų yra moteriškos lyties atstovės ir du vyriškos lyties atstovai.“

Įmonė informavo: „UAB „Izotop“, 2023 05 23 d. pakoregavo nurodytą darbo paieškos skelbimą, buvo panaikinta frazė „darbas moterims“.“

Pareiškėja Tarnybai nepateikė atsakymų į paklausimus.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar Agentūra, socialiniame tinkle „Facebook“ patalpindama Darbo skelbimą dėl darbuotojos gamyboje pareigų Įmonėje, kuriame buvo nurodyta „darbas moterims“ ir nurodyta frazė, kad Įmonė ieško darbuotojos, nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 11 straipsnio nuostatų, pagal kurias skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, išskyrus šio įstatymo 2 straipsnio 9 dalies 4 ir 7 punktuose nustatytus atvejus, taip pat Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio nuostatų, pagal kurias skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę vienai iš lyčių, išskyrus šio įstatymo 10 straipsnio 5 punkte nurodytą atvejį, reikalauti iš darbo ieškančių asmenų informacijos apie jų šeimines padėtį, amžių (išskyrus šiame įstatyme numatytus atvejus), privatų gyvenimą ar šeimos planus.

Tyrimo metu nevertintos aplinkybės dėl Pareiškėjos priėmimo į darbą, nes Pareiškėja Tarnybai nepranešė, ar pati kandidatavo į Darbo skelbime nurodytas pareigas.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, kurios III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs. Žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu.

Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, kad šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos.

Taigi, Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų

taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

Nagrinėjamu atveju nustatyta, kad socialiniame tinkle „Facebook“ Darbo skelbimą dėl darbuotojos gamyboje pareigų, kuriame buvo skelbiama, kad tai „darbas moterims“, ir pažymėta, kad Įmonė ieško *darbuotojos*, patalpino Agentūra.

Tyrimo metu Agentūra informavo, kad „keletas skelbimų buvo patalpinta socialiniame tinkle „Facebook“ su nurodyta fraze „darbas moterims“ <...>“. Agentūra paminėjo, kad „frazė „darbas moterims“ buvo nurodyta dėl keleto priežasčių“, ir aiškino: „nurodytas darbas labiau tinkantis moterims, nes dirbama su kosmetikos ir grožio produktais. Kitas argumentas, per ilgalaikę darbo patirtį, moterys yra labiau atidesnės, kruopštesnės, greičiau geba atlikti tas pačias, nuolat pasikartojančias operacijas. Pagal darbuotojų įdarbinimo statistiką, dauguma pagal nurodyto darbo specifiką kandidatuojančių asmenų yra moteriškos lyties asmenys“. Taip pat Agentūra paaiškino, kad ji sudaro lygias galimybes visiems ieškantiems darbo asmenims. Įmonė pagal nurodytą darbo skelbimą yra priėmusi ir vyriškos lyties asmenų; ji pažymėjo, kad į minėtas pareigas kandidatavo moteriškos ir vyriškos lyties asmenys, ir informavo, kad pagal nurodytą skelbimą UAB „Izotop“ yra įdarbinusi asmenų (dauguma priimtų į darbą asmenų yra moteriškos lyties atstovės ir du vyriškos lyties atstovai). Agentūra atsakyme pažymėjo, kad ji pakoregavo nurodytą darbo paieškos skelbimą ir panaikino frazę „darbas moterims“.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalies 7 punkto nuostatas, tiesiogine diskriminacija nėra laikomi tokie atvejai, kai dėl konkrečių profesinės veiklos rūšių pobūdžio arba dėl jų vykdymo sąlygų tam tikra žmogaus savybė yra esminis ir lemiamas profesinis reikalavimas, o šis tikslas yra teisėtas ir reikalavimas yra proporcingas.

Atsižvelgiant į tai, kad nėra objektyvių priežasčių, galinčių lemti tai, jog Darbo skelbimu siūlomos darbo funkcijos galėtų būti siejamos tik su moters lytimi, nėra pagrindo teigti, kad šias darbo funkcijas galėtų atlikti tik moterys, taigi šiuo atveju moters lytis nėra būtinas (neišvengiamas) ir lemiamas profesinis reikalavimas. Pažymėtina, kad Agentūros nurodytos aplinkybės, jog darbas labiau tinkantis moterims, nes dirbama su kosmetikos ir grožio produktais, ir jog moterys yra „labiau atidesnės, kruopštesnės, greičiau geba atlikti tas pačias, nuolat pasikartojančias operacijas bei kad dauguma pagal nurodyto darbo specifiką kandidatuojančių asmenų yra moteriškos lyties asmenys“, nesudaro pagrindo konstatuoti, kad Agentūra pateikė įrodymus, pagrindžiančius būtinumą taikyti lyties kriterijų darbo ieškantiems asmenims (Lygių galimybių įstatymo 4 str.). Dėl šios priežasties vyrai,

pretenduojantys į pareigas Įmonėje, galėjo būti atgrasomi nuo kandidatavimo į pareigas dėl savo lyties.

Konstatuotina, kad Agentūra Darbo skelbimu nepagrįstai išskyrė pretendento lytį, nurodydama, jog ieškoma darbuotojos. Šiais veiksmais ji padarė Lygių galimybių įstatymo 11 straipsnio reikalavimų ir Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio reikalavimų pažeidimą.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, ir vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 6 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Įspėti Agentūrą dėl padaryto lygių galimybių pažeidimo.
2. Su sprendimu supažindinti Agentūrą ir Pareiškėją.

Sprendimas per 1 (vieną) mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė